

Alleoy Historielag

Scrap - Book

8

1998

Innholdsfortegnelse

(NP – Nordlandsposten, NF – Nordlands Framtid, MA – Meløyavisa)

Meløykalenderen 1998	side	3
NP 04.02.1998 Kr. 2.000 i støtte fra Kulturutvalget til Meløy Historielags CD-prod.	"	4
NF 04.02.1998 " " "	"	4
MA 17.04.1998 Annonse vedr. årsmøte søndag, den 19. april på Ørnes Hotell	"	4
"Utflyttertreff" på Meløy 17. – 26.07.1998 , "Hageselskap" søndag, den 19. juli	"	5
" " " , Turmarsj på Gammelveien i Meløysundet den 21. juli	"	6
Ryddeaksjon på loftet i Gammelbakeriet, Ørnes gamle handelssted	"	7
NP 03.08.1998 Annonse vedr. Meløy Historielags tur til Gildeskål	"	8
NF 03.08.1998 " " " "	"	8
På historielagstur til Gildeskål (Sør-Fugløy, Nord-Arnøy, Gildeskål kirkested og Inndyr)	"	9
Meløy Historielag med hjemmeside på internett den 12. september 1998	"	49
MA 17.09.1998 Historielaget på internett	"	50
NP 28.11.1998 " "	"	51
MA 12.11.1998 Medlemsblad fra Meløy Historielag	"	52
NP 19.11.1998 Annonse vedr. presentasjon av Årbok og Kalender på Ørnes Hotell fredag 20. nov.	"	54
NP 26.11.1998 Tradisjonell Årbok	"	55
MA 26.11.1998 Årets julegave?	"	56
Årbok nr. 14/1998	"	57
MA 10.12.1998 Leserbreve – feiltrykk eller feilinformasjon?	"	58
MA 17.12.1998 Beklagelse vedr. leserinnlegg	"	59
Restaurering av Meløygården	"	60

MELØYKALENDEREN 1998

Flyfoto av nordre Meløy, tatt under krigen.
Utlåner: Gunvor Freding.

Nordlandsposten

ØKER MEST
I 2000

Nr. 29 136. årgang Uke 6 Bodo, onsdag 4. februar 1998 Løssalg kr. 10,00 (inkluderer Nord-Norge kr. 12,00)

2000 TIL CD-PRODUKSJON

MELØY: Meløy historielag har fått 2.000 kroner i støtte fra kulturutvalget til produksjon av CD-rom plate. Historielaget skal lage en bok med gamle prospektkort med Meløymotiver. Laget har fått tak i 200 slike kort med motiver fra rundt århundreskiftet og frem til 1960-tallet. Nå ønsker laget å lagre prospektkortene på en CD-plate før de sender kortene tilbake til eierne.

Prospektkort på CD-rom

MELØY: Kultursjefen var innstilt på å gi avslag av budsjettmessige grunner, men hovedutvalget for kultur «fant» likevel 2 000 kroner i støtte til Meløy historielags arbeid med å få produsert gamle prospektkort fra kommunen over på CD-rom. Prosjektet er kostnadsberegnet til rundt 15 000 kroner, og historielaget søkte om 6 000 kroner i økonomisk støtte fra kulturetaten.

Nordlands

FRAMTID

Lokalavis i vekst

MELØYAVISA

Lokalavis for distriktet Årgang 13 • Nr. 16 • 17. april 1998 Løssalg kr. 10,-

A-BLAD

Meløy Historielag

Meløy historielag

avholder årsmøte søndag 19. april kl. 17.00 på Ørnes hotell.

"Utflyttertreff"

I perioden 17. – 26. juli 1998 ble det arrangert utflyttertreff på Meløy. Idéen ble klekket innenfor det såkalte "Torneroseprosjektet". Folk på øya Meløy ønsket å ta framtida i egne hender og erkjente, at skulle øysamfunnet overleve sentraliseringens tidsalder, måtte de trø til sjø! De satte bl.a. som mål 50 nye innbyggere på Meløy innen år 2005!

Blant de mange større og mindre aktiviteter som pågikk i løpet av denne fantastiske uka på Meløy, ble Meløy Historielag invitert til å delta som arrangør av følgende:

Hageselskapet i Meløygården søndag, den 19. juli

Historielagets leder Per Swensen imponerte et hundretalls mennesker med sin fyldige og informasjonsrike historikk om "Ermegaard Benkestoks hage" gjennom tidene. Et knippe personer i utlånte kostymer fra Nordland Teater kom i tur og orden, omhyllet av røyk fra en røykmaskin, ut fra fortiden gjennom smuget mellom "Tostruphuset" og "Helgesenhuset". Samtidig ble det framført et resymé av øyas historie – fra isen og havet trakk seg tilbake og helt fram til våre dager, alt knyttet opp mot de enkelte draktene.

Stående f.v.:

Laila Lorentzen i Hardangerbunad fra ca. 1910
Leif Kjerpeseth som kjøpmann
Eirik Tvenning Bones som Trond Benkestok (d. 1626)
Kristin Tvenning Hansen som husfrue på Meløy på 1600-tallet,
Ermegaard Benkestok (1610-1695)
Helge Tvenning som prest

Sittende foran:

Vivian Helgesen som munk
Monica Roshagen som husfrue

Turmarsj på Gammelveien i Meløysundet

Meløy Historielag sto under "Utflyttertreffet 1998" også ansvarlig for gjennomføringen av en turmarsj langs gammelveien fra Risvik til Meløysund. Oluf og Karl Meløysund, far og sønn, gikk i 1924 på eget initiativ og med egne midler i gang med å bygge denne veien. Fram til da hadde båten vært eneste mulighet, og Meløysundet ble betraktet som nokså avsidesliggende på øya. Rundt 10 år senere stod den ca. 2 km lange parsellen ferdig.

Gammelveien er i dag for en kuriositet å regne. Gården i Meløysundet ble fraflyttet i 1984. Røsslyng og timotei har overtatt i veibanen, og vårløysinga tærer år om annet på byggverket. Værgudene viste seg tirsdag den 21. juli fra sin aller beste side og rundt 50 personer, anført av historielagets sekretær Tove Omnes, hadde all grunn til å trives i disse omgivelsene.

En vårdag 1998 gikk kvinner til verks med "dødsforakt" på historielagsloftet. Rommet, som i utgangspunktet er ganske koselig, gav som en her ser, et ganske annet hovedinntrykk. Rett nok ble dette dagsverket nærmest for "nødsarbeid" å regne, men alle monner drar, heter det, og i en ende må man jo som kjent begynne Her griper Bjørg Swensen begjærlig fatt i problemet !

Nordlandsposten

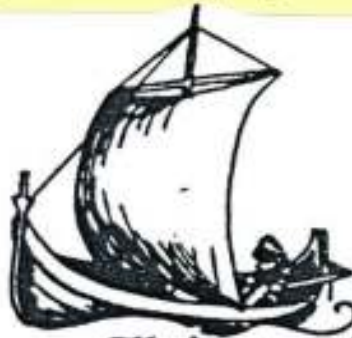
**+3000 LESERE
I BODØ
HANDELSSTRUKT**

Nr. 175 136. årgang Uke 32 Bodø, mandag 3. august 1998 Løssalg kr 10,00 (utenfor Nord-Norge kr 12,00)

Nordlands

FRAMTID

Nr. 174 • 89. årgang • Bodø, mandag 3. august 1998 • Kr 10,00 (Utenfor Nord-Norge kr 12,00 • Sverige kr 15,00)

Meløy Historielag

Tur til Gildeskål

Meløy Historielag arrangerer tur til Gildeskål
søndag 9. august.

Avgang Bolga kl 7.30, Meløy kl 7.50,
Grønøy kl 8.15, Ørnes kl 8.40.

Pris kr 300,-. Barn halv pris.

Påmelding: Per Svendsen

Tlf. 75 75 10 45 innen torsdag

PÅ TUR MED MELØY HISTORIELAG

1998 - GILDESKÅL

Søndag, den 9. august 1998

Regnet til tross, tur ble det med Meløy Historielag også i 1998, med M/S "Meløytind" til nabokommunen i nord, Gildeskål.

Båten satte kursen forbi Rotkneet og strakt ut mot Kuven, noe utenom den sedvanlige skipsleia, men hensikten var klar:

En kort stopp ved posisjonen hvor vraket av ubåten "Uredd" ble lokalisert og identifisert i 1985, ei våt grav for 42 mann en februardag i 1943. For anledningen meget dårlig sikt i alle retninger, men god orientering i en tørr skipssalong - etterfulgt av ett minutts stillhet i ærbødighet, gav en spesiell stemning og start på dagen.

- Og at Meløyfjordingen ikke ser seg forsakt om det er gråvær, det viste opptoget i "gata" på Sør-Fugløy i silregn. Man vet da å kle seg!

Rektor ved Sør-Arnøy skole, samt museumsbestyrer i Gildeskål, Oscar Berg, var med oss hele dagen og gav imponerende historiske beretninger fra de ulike anløp i hans hjemkommune.

"Meløytind" gjorde en sveip forbi gårdene i Nordfugløy og den spesielle sandformasjonen i fjellet, før det igjen ble landgang i Nord-Arnøy og spasertur opp til Batteri MAA 510 fra krigens dager. De gjenværende 3 kanonene her oppe er nå besluttet restaurert. Dessuten har tidens tann tæret, og naturen er i ferd med å ta tilbake det den ble frarøvet. Bare historien er tilbake

- Og nå var både været og panoramaet blitt atskillig bedre!

Turen gikk videre til Gildeskål kirkested og gammelkjerka. Bergs evne til å få oss til å fornemme gammeltida er formidabel!

En dessverre altfor hastig runde på det rikholdige dugnadsbaserte musèet på "Låven" ved Prestegården ble det såvidt tid til, før båten gikk videre, via kommunesenteret Inndyr med bespisning på kafèen, og derpå strake veien heim.

Nok en vellykket Historielagstur "i boks"!

PÅ TUR MED MELOY HISTORIELAG
TIL
GILDESKÅL

Søndag 9. august 1998

Klar for avgang
fra
Ørnes-kaia

Skipper på
M/S "MELØYTIND"
Tommy Eilertsen

GILDESKÅL

Tekst: Johanne Trondsen

Gildeskål - bygda vår
ut mot havet favnen åpen,
skum og sprøit har gitt deg dåpen,
derfor fast og sterk du står.
Svømmende i rader, rekker,
dine øyer, holmer, skjær -
tusener av fugler hekker
hos deg her.

Gildeskål - motorklang.
Rundt omkring på våg og fjorde
tøffer båter, små og store,
både natt og dagen lang - .
Og i mellom seil man skuer
strykende i fart forbi,
svøpt i solens gyldne luer,
harmoni.

Gildeskål, i ditt bo
lever det så mange, mange,
som i vinternetter lange
pløyer Lofothavet tro.
Ofte sjyrokk båten driver
som et lite nøtteskall,
men om bord står traust og ruver
hver en kall.

Gildeskål, land og by,
dine sønners virke ære -
gjennom arbeid, diktning, bærer
det berømmelse og ry.
Fram så mange av dem nådde,
gav en arv så god og stor.
Og for hele landet sådde
frø som gror.

Gildeskål - sagahavn,
fortids storhet, rike minner,
gylden glans om dine tinder
fletter ære i ditt navn.
Denne arv fra stolte fedre
eier folket enn i dag.
De vil øke den og hedre
den i lag.

Gildeskål, farger, prakt,
eier du så sarte fine
at man med andektig mine
hvisker fram, det er fullbragt!
Øyet dugges, sinnet trylles,
i en stemning ren og skjønn.
Og med høitid tanken fylles,
som til bønn.

Gildeskål - Gildeskål,
navnet ditt som toner, bruser,
fest og liv det i seg huser,
klinger vakkert, sterkt som stål.
Takk for hva du i deg eier,
helt fra sagatid til nu.
Herre, fremtids skjulte veier,
signe du.

Regnet til tross - tur ble det med Meløy Historielag også i 1998. M/S "Meløytind" satte kursen forbi Rotkneet og strakt ut mot Kuven, noe utenom den sedvanlige skipsleia, men hensikten var klar - . En kort stopp ved posisjonen der vraket av ubåten "Uredd" i 1985 ble lokalisert og identifisert, ei våt grav for 42 mann en februar dag i 1943. For anledningen meget dårlig sikt i alle retninger, men god orientering i en tørr skipssalong - etterfulgt av ett minutts stillhet i ærbødighet, gav en spesiell stemning og start på dagen.

Vår guide på historielagsturen 1998
Oscar Berg
rektor på Sør-Årøy og
museumsbestyrer i Gulleskål

Vi går i land på Fugløy

Sør-Fugloy

Fugløya rager på det høyeste 766 m.o.h. Ugjestmild og uinntagelig sett på avstand, folk som fant fram hit, oppdaget andre kvaliteter. Ei fruktbar jord, i hovedsak dannet av kalksand og tang. Fugløy er i seg sjøl en natur-raritet, både som fjelløya vest i havet med karakteristisk profil brukt som sjømerke for fiskere og andre sjøfarere fra urgammel tid og på grunn av det enorme oppkommet av flygesand i fjellet nord på øya.

På øya finnes det også huler - jfr. myten om det fredløse paret som en tid oppholdt seg i ei av disse.

Værgudene var ikke akkurat på vår side på morgenkvisten, men det så ikke ut til å by på nevneverdige problemer.

Fugløya, med sine steile fjell og hvite sandstrender, har vært et kjent seilingsmerke gjennom historien. Folket her ute har til alle tider livnært seg av de rike fiskeriene, egg- og dunsanking, litt gårdsdrift og også av ganske store forekomster av bær i de frodige liene mot sør.

I tida like etter krigen var øya godt befolket, men i 1950/60-årene begynte en prosess som etter hvert førte til at folketallet skrumpet inn til under 10 personer. På begynnelsen av 1970-tallet sto den prektige moloen med nytt kaianlegg ferdig - etter manges mening - her som mange andre steder - altfor sent!

I dag fungerer øya nærmest utelukkende som feriested, med et yrende liv fra vår til høst. Da er det som om noe av det gamle miljøet våkner til liv igjen!

I sin tid tilhold for “Han Kalle på kaia”, nå kun en nedlagt butikk på Sør-Fugløy.

I tida etter krigen var øya godt befolket - rundt 200 personer !
 I dag er kun 2 hus bebodd vinterstid, den ene driver et gårdsbruk med sau. Fiske har vært hovedbeskeftigelsen gjennom tidene, men også jordbruk har her - som ellers - både vært nødvendig og mulig.

Husene, som i dag hovedsakelig benyttes til fritidsformål, er godt vedlikeholdt og holdes i en stand som gjør "gata" på Sør-Fugløy til en fin promenade

Ungdomshuset oppunde
foten ved enden av veier

Nord-Fugløy

Fugløya har vært et sjømerke for fiskere og andre sjøfarere fra ur-gammel tid.
Her i Nord-Fugløy finnes et enormt oppkomme av flyvesand i fjellet.

Tidlig på 1900-tallet omfattet Nord-Fugløy 7 småbruk. Som mange andre steder på øyene i distriktet, er bosetningen gammel også her, men det er lite kjent hvem som bodde her før 1800-tallet. Da kjenner man imidlertid til at det var mange bygninger på stedet, bl.a. smie (jfr. stedsnavn som "Smiebakken", badstu ("Badstudalen") Eget skolehus hadde også stedet ei tid.

Nord-Arnøy

Nord-Arnøy er skilt fra den noe større Sør-Arnøy ved det trange Arnøysundet, forbundet med bru i 1972. I gamle dager drømte nok mange om ei slik bru, men de fleste lo vel av slikt påfunn dengang. Da den ble åpnet for trafikk, var det stor glede på stedet!

Total brulengde = 120,4 meter.
Buespenn = 80,4 meter.

Nord-Arnøy er 2 km. bred og omtrent like lang. Arealet utgjør 2,76 km², øya er myrlendt med små knauser. Høyeste punkt er 41 m.o.h.

Øyas beliggenhet gjorde den godt skikket som rasteplass for fiskere fra Trøndelag og Helgeland på vei til Lofoten, derfor var den også nyttet som handelssted helt fra gammel tid. Fra midten av 1600-tallet hørte Nord-Arnøy med til de 12 gårdene i Gildeskål som kom innunder "Inndyr Gods", og da dette ble kjøpt av *Kronen* (Kong Christian V) henimot slutten av 1600-årene, ble også Nord-Arnøy til "Kongens jord".

"Arnøy-borget" vekslet handelsmenn og gjestgivere etter hvert som århundrene skred fram - med alle de videverdigheter som naturlig framkommer ved aktivitet. Borgerleiet på Nord-Arnøy beholdt både rang og verdighet helt til etterat man hadde rundet siste århundreskifte.

Den siste større aktiviteten på det gamle handelsstedet var det okkupasjonsmakten som sto for under siste verdenskrig, da de rekvirerte stedet til kvarter for troppeforlegningen.

Det er merkelig få funn i Nord-Arnøy fra vikingetiden i forhold til det rike tilfang ellers på øyene i Gildeskål. Bare 3 gravhauger og en middelalderplass er kommet for dagen.

Handelsstedet Nord-Arnøy i Gildeskål.

Bygningene er fra venstre: Stabbur, eldhus/bakeri, klokke, ved/torv/do, naust.

*Handelsstedet Nord-Arnøy i Gildeskål.
Bygningene er fra venstre: Stabbur, eldhus/bakeri, klokke, ved/torv/do, naust.*

E. 70

*Handelsstedet Nord-Arnøy i Gildeskål.
Bygningene er fra venstre: Båtekspedisjon, lager, trandamperi og salteri, naust, telegraf, butikk, eldhus, stabbur. Ekspedisjonsbåt (ingen kai)*

Det gamle handelsstedet på Nord-Arnøy i Gildeskål

Oppsitterne på Nord-Arnøy handelssted har naturlig nok skiftet gjennom tidene. Gjestgiverbevilling fikk stedet den 13/5-1797. Siden ble det skaffet jektefartøy og bedrevet fiskeoppkjøp for eksport til Bergen. Post og D/S-ekspedisjon ble det også etter hvert. Da okkupantene inntok øya i oktober 1941 for å iverksette ordren om å bygge et kystartilleribatteri, rekvirerte de det gamle handels-husets hovedbygning til kvarter for troppeforlegningen. Dette ble begynnelsen til slutten for det gamle ærverdige handelsstedet i Nord-Arnøy. Etter krigen ble alt revet, og her står forsamlingen på historisk grunn og beskuer tomtene.

Wermachts matvarelager ble etablert i skolehuset, hvor de også ble etablert feltkjøkken.

Herr og fru Angel m/barnebarn på historielagstur.

På tur inn i området
til fordums artilleri-
enhet - MAA510
("Marineartilleri-
abteilung").

Hovedoppgaven til artilleriet var forsvar av Bodø-halvøya og innløpet til Saltenfjorden. Til disposisjon hadde sjefen, Korvettenkapitän Möller (med tilhold i Bodø), hele 6 kanonbatterier, hvorav det ene her på Nord-Arnøy. Det var underlagt Seekommandant Sandnessjøen.

Sjefen på fortet på Nord-Arnøy var under hele krigen Oberleutnant Wiedemann. Han kom fra Hamburg, hvor han var lektor i kunsthistorie og arbeidet som lærer (også etter krigen). Han ble 90 år gammel.

Som den ivrige fotograf han var, etterlot han seg nærmere 27000 slides, også en rekke autentiske bilder fra batteriet på Nord-Arnøy.

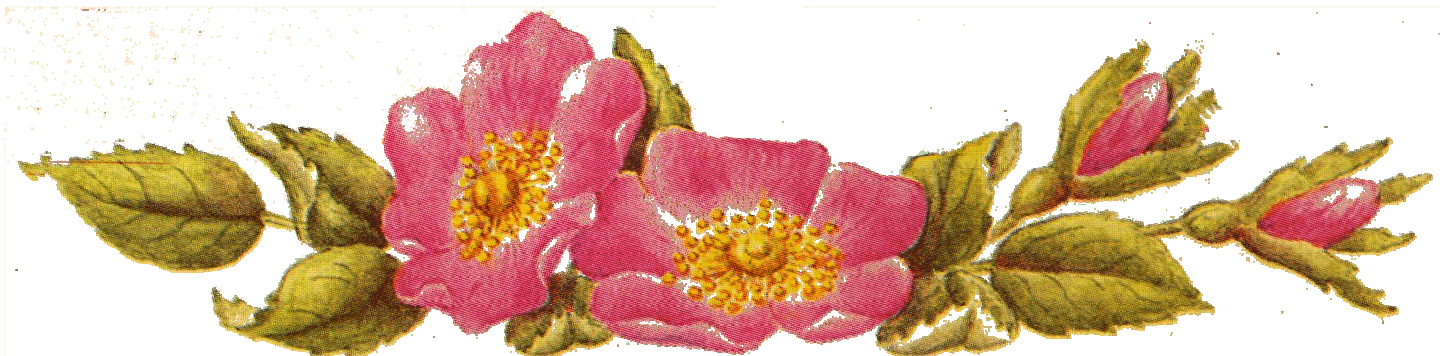
Oscar Berg på "kommandobrua"

Tyskerne etterlot seg 4 Krupp-skipskanoner og noe luftvernsskyts etter krigen. Den ene kanonen ble siden fraktet til museet på Oscarsborg festning ved Drøbak i Oslofjorden. De tre andre står fortsatt på Nord-Arnøy og er nå planlagt restaurert. Dette er 15 cm's SKL/45-kanoner, ganske solide greier, kilen i kanonen veide 15 kg. Granaten hadde ei vekt på 45 kg. og ei ladning på 11 kg. Rekylen på hver kanon var 40 cm. Rekkevidden var ca. 16.000 m. Man kunne skyte svært nøyaktig selv om målet f.eks. var ute ved Kjærvær.

Men til tross for tyskerens gode utstyr - i praksis er det nok skutt atskillig mer i fredstid ved militære øvelser enn noen sinne i krigstid mot fiendelige mål!

Hymne til Arnøyene

Tekst: Henning Johnsen

Det ligger to øyer i fjorden,
der storhavet setter inn.
På lyngkleddede hauger og myrer,
gror småbjørk som suser i vind.

I lune vikar og bukter gror gras
og blomster tett,
og tangkleddede skjær og båer
vaskes av båreskvett.

Med glitrende sol over øyer, og
blikkstilte hav i vest.
De duvende båter på havna og
sjøfugl som skriker hest.

Kveldsstillhet over øyer.
Glødende nattsol på holmer.
Vaggende sjøfugl på holmer.
Hvile fra dagens krav.

Og folket på disse øyer,
driftige kvinner og menn.
De hadde sitt virke på havet
der noen av dem ble igjen.

Ned gjennom fjerne tider,
har øyfolket kjempet og slitt.
Havet gav rike gaver, men
krevde så ofte sitt.

De velstelte hus og hager,
med vegar og stier omkring.
Sjøfugl i myriader,
som seiler i luftig ring.

En fredet plett vest i havet.
Skjernet mot tidens jag.
Folket i daglig virke.
Livet - fra dag til dag.

Ny-kirka ble bygd i 1881 for å bøte på plassmangelen i gammelkirka. Den har hele 750 sitteplasser. Altertavla fra 1713 sto opprinnelig i gammelkirka. I taket har Harald Sund malt stjernehimel. Da kirka sist trengte ny ytterkledning, ble det av hensyn til vedlikehold og besparelse valgt eternitt som materiale. Omkring 1960 var dette høyeste mote. Erttiden er av en annen mening, og det arbeides med å få tilbake det gamle hvitmalt trepanelet med profiler og laftekasser i oker.

Guldeskål kirkested

GILDESKÅL PRESTEGÅRD

Den 33 meter lange hovedbygningen fikk sin nåværende form i 1700-årene, men den eldste delen kan stamme fra først på 1600-tallet. Huset er oppført av solid tømmer, tildels gammelt jektetømmer. Innmark og utmark utgjør et areal på ca. 2.000 dekar.

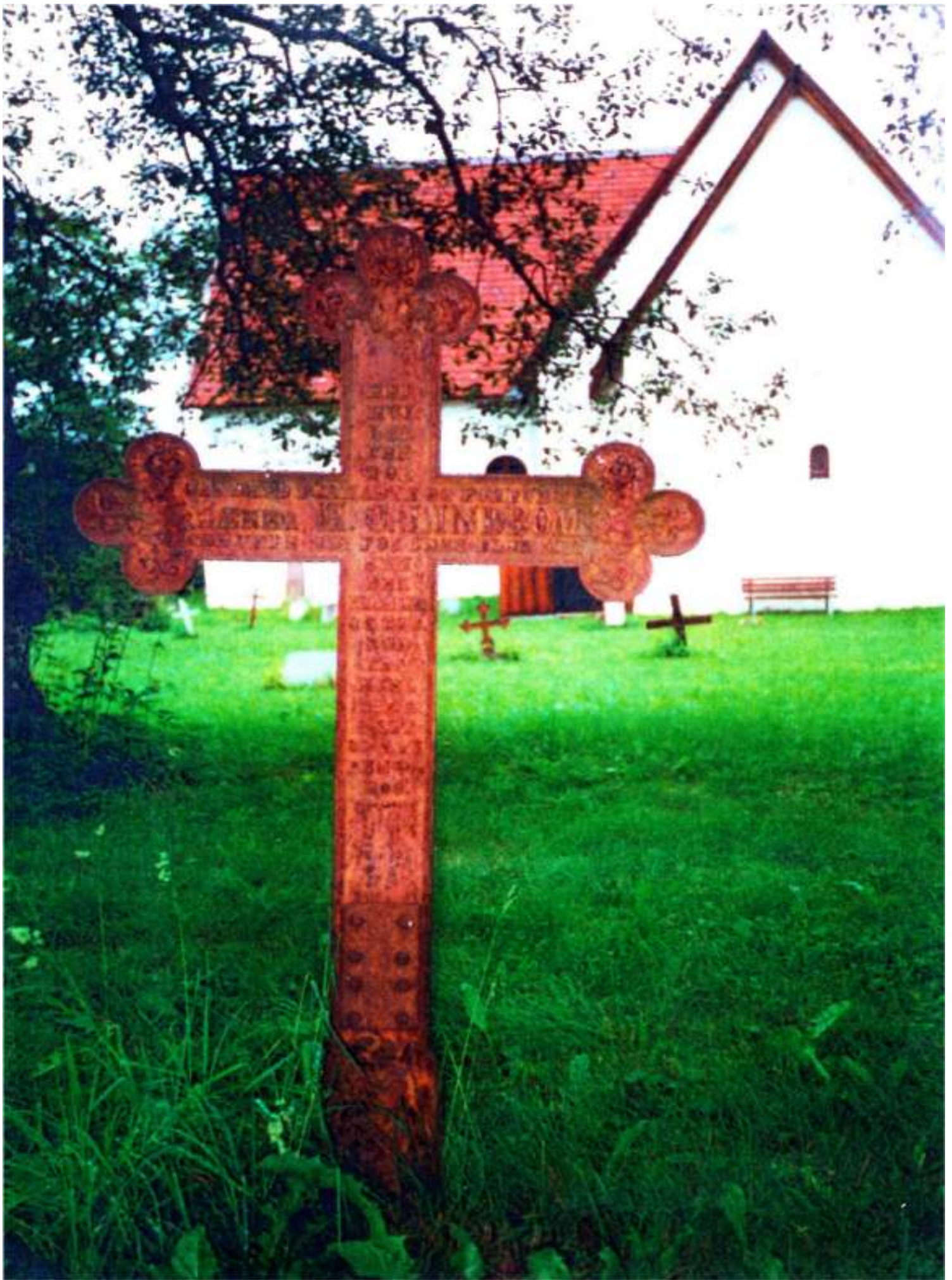
Også stabburene er fra 1700-tallet. Det minste var til oppbevaring av mel og korn, mens det største ble brukt til kjøttvarer. Sogneprestene drev selv gården.

Gildeskål Steinkirke

(Engraving of Gerrit Baden.)

GILDESKÅL GAMLE KIRKE

Den 29. juli 1962 (Olsokdagen) ble "Gammelkjerka" gjeninnviet og tatt i bruk som det den opprinnelig var ment som - Guds hus. Denne minnerike høytideligheten ble en stor dag i Gildeskåls historie. Ca. 4.000 mennesker var samlet fra fjern og nær for å feire dagen sammen med sogneprest Konrad Oterholm. Han ble for øvrig belønnet med Kongens Fortjenestemedalje i gull for sin utrettelige innsats i arbeidet med å få satt i stand det gamle kirkehuset, som var sterkt forfallent. Da nykirka sto ferdig i 1881, gav ikke økonomien rom for å ta vare på den gamle. Nye tider gav nye muligheter ! Den meget verdifulle førsteutgaven av Christian III's bibel fra 1550 ble gitt til kirken ved denne anledningen.

"Her hviler den for Sanhed forhadte og forfulgte Lærer H.C. Lindbom. Gud være mig for Jesu Blod mig Synder naadig og god. Død paa Kjelling i sit 89. Aar den 23. September 1906."

(Forfattet av den avdøde selv)

- og ovenfor ser vi hans kones gravsted.

Gildeskål gamle kirke

ALTERDUKEN

Helt fra den katolske tid fantes det en alterbrem på steinalteret som bar teksten "*Ora Pro Nobis Beate Thoma*" (- Be for oss salige Thomas-). Denne duken ble sendt til Tromsø Museum ved nedleggelsen av Gammelkjerka i 1880-årene. Der befant den seg fram til 1939, da den en tid utlånt til et museum i Oslo. Alterbremmen skal være returnert til Tromsø før krigen brøt ut i Norge, men i 1940 ble Tromsø Museum evakuert, og gjenstandene ble lagret rundt på forskjellige steder, som f.eks. i låver og utløer. Maleriet med motiv fra Johannes Åpnebaring som i dag henger over korbuen i Gammelkjerka ble f.eks. lagret på en låve i Balsfjord under krigen.

Dessverre kom ikke alle gjenstandene til rette igjen etter krigen, således bl.a. nettopp den gamle alterbremmen fra Gildeskål. Heldigvis fantes det et bilde og en beskrivelse av duken, slik at en kunne gjenskape en kopi av klenodiet.

Dåpsfatet av messing fra 1700-tallet er kommet til Gildeskål fra Russland med pomorhandelen. Drue-alterkalken fra ca. 1550, som Oscar Berg her holder i sin venstre hånd, har i nyere tid stått som modell for Gildeskåls kommunevåpen.

Orgelet i Gildeskål gamle kirke er bygd av A. Eriksen i Christiania i 1865, og det ble flyttet til den nye kirka i 1881. Her var det i bruk fram til 1985 da det ble erstattet med et nytt orgel. Det gamle klenodiet ble det restaurert og tilbakeført gammelkirka i 1992. "Eriksen-orgelet" har 7 stemmer med anhangspedal. Like ved står den gamle trøbelgen klar til bruk.

Vi fikk en liten prøve, der Oscar Berg betjente tangentene og Per Swensen belgen.

“Thi alle Prædikestolens Billeder har sin Rot og sin Grund i Guds Ord. Og det Guds Ord er det fjerde Kapitel af Johannes Aabenbaring, sjette og sjuende Vers.”

Alle de 4 evangelistene som pryder prekestolen har ei bok i den ene hånden og ei penn i den andre. Det betyr bl.a. at det er de som har skrevet det ordet som forkynnes.

Den utrolig store messe-hagelen fra 1773 tilhørte den storvokste presten Hans Pedersøn Bruun.

Det var kjøpmann Johan Schrøder og hustru Karen Steffensdtr. fra Sør-Arnøy som i 1712 forærte prekestolen til kirken.

I kirkeskipet henger det gamle kirkeskipet fra 1782, fregatten “Josva” med sine 77 kanoner. Over koråpningen henger et maleri fra 1720-årene med motiv fra Johannes Åpen-baring: “All verdens konger kneler for Herren”. Lysekronene (2 stk.) er fra 1700-årene.

Peder Mentzsøn Darre kom som kapellan til Gildeskål i 1659, ble gift med sogneprestens datter, og "arvet" sogneprestembedet i 1675. (→ 1688).

Dette maleriet av herr Darre var det eneste, sammen med den eldgamle alterduken fra katolsk tid, som ble berget av inventaret da Gildeskål kirke en januar-natt i 1710 ble antent av lynet og totalt utbrent.

Det gamle fjøset på Gildeskål prestegård er forlengst revet, men nytt ble bygd i 1930-årene. I dag rommer bygningen langt andre ting enn korn, poteter, gras og husdyr ! Som et resultat av idealistisk dugnadsånd er det bygd opp et rikholdig bygdemuseum og galleri i fjøs og låve. Kirkestedet er blitt et kultursentrum i bygda.

Og til museumsbestyrer Oscar Berg, skolemannen - for anledningen plassert bak kateteret i den gamle skolestua, sier vi takk for oss på Gildeskål kirkested. Et sted som bærer preg av at her har mennesker hatt sitt virke gjennom mange generasjoner. De har dyrket jorda og tilbedt det guddommelige, og bygd hus for formålene. Vi takker guiden vår gjennom en lang og innholdsrik dag for en kyn-dig og grundig historisk gjennomgang av nabokommunens fortid.

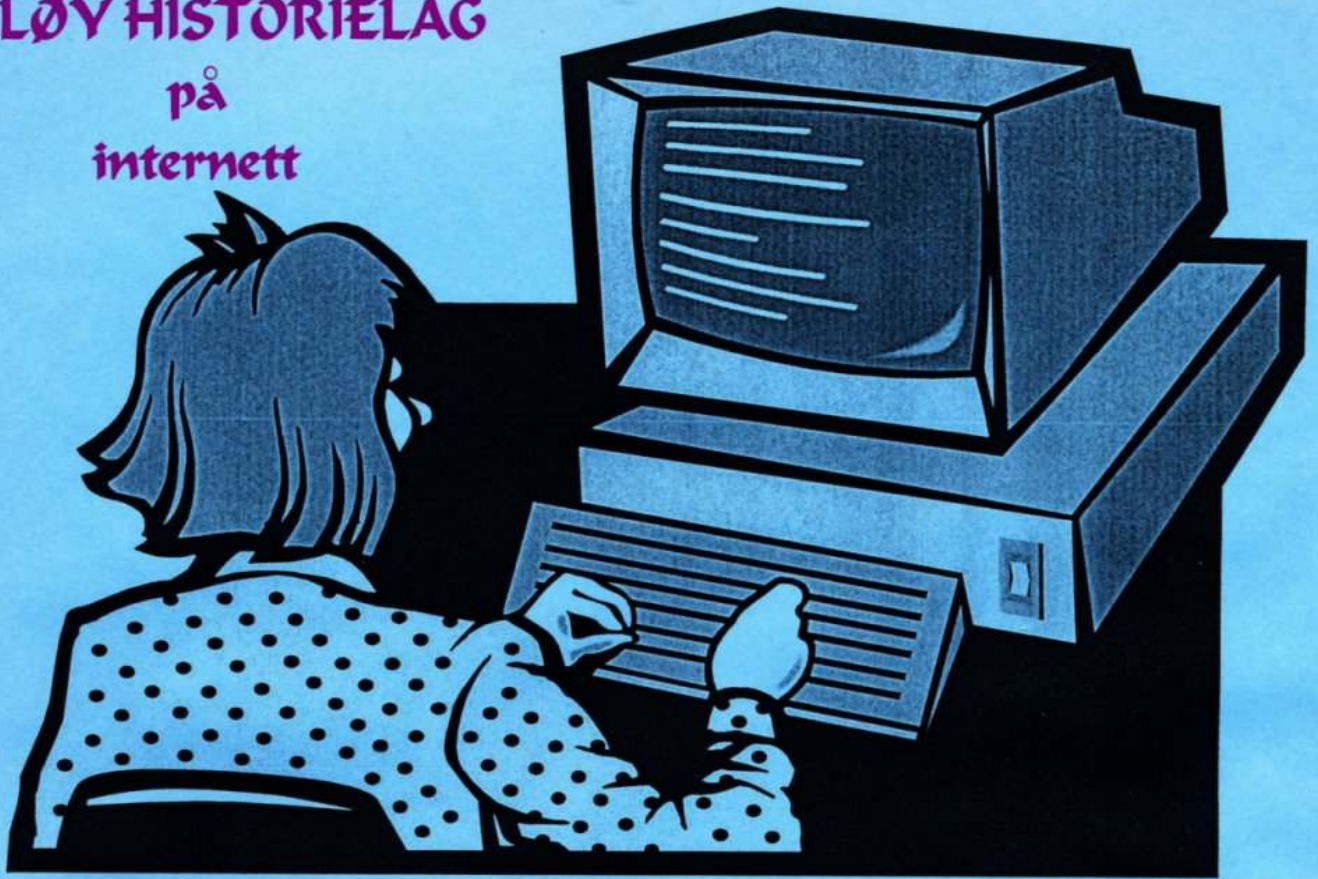

Som punktum for besøket i Gildeskål inntas et måltid på kafè "Havblikk" på Inndyr, før M/S "MELØYTIND" bringer oss trygt heim igjen - hver til vårt

MELØY HISTORIELAG

på internett

Mange vil nok lure på hva i all verden et historielag har å gjøre på internett. Vi i historielaget er jo for det meste vant til å konsentrere oss om ei forgangen tid, yte de som gikk før oss og staket opp veien en spesiell oppmerksomhet, og ikke minst la våre eldre slippe til med det de har å fortelle før historien blir gjemt bak et glemselens slør.

Vi finner det viktig å verne om den lokale kulturarven i vår kommune, berge muntlig og skriftlig tradisjon om liv og arbeid i eldre tid, og dernest øke og spre kunnskap om Meløys fortid. Dette behøver nødvendigvis ikke å komme på kollisjonskurs med “nymoten”s oppfinnelser!

Når sant skal sies, så er ikke internett et så veldig nytt og moderne fenomen - det er over 30 år siden nå at spiren til det som i dag er blitt verdens mest omfattende informasjons- og kommunikasjonssystem ble sådd i USA. Ballen har bare rullet så utrolig raskt de senere år, og nettopp Norge er et av de internett-tetteste land i verden i forhold til folketallet.

Meløy Historielag fant det betimelig å “gå ut i verden” med informasjon om seg og sitt, fortelle allmennheten om sin organisasjon, om sine produkter, om sitt engasjement i ulike tiltak for vern av gammel kulturarv - og ikke minst mimre offentlig over alle de fantastiske turene som har vært arrangert i lagets regi!

Fire av våre årbøker har i lang tid vært utsolgt fra historielagets lager, og som en spesiell service til de av nettleserne som legger veien innom hjemmesida vår, er tre tilfeldig valgte artikler fra hver av disse bøkene lagt ut i sin helhet.

Vi håper hjemmesida til Meløy Historielag blir tatt godt i mot der ut, og det blir da også gitt mulighet for tilbakemelding - ros eller ris - i “gjesteboka” vår på nettet. For øvrig presiseres at både post og telefon selvsagt eksisterer fortsatt!

Ansvarlig for utarbeidelsen av Meløy Historielags hjemmeside
på internett har vært : Unni Torsvik.
Konsulent og ekspertise : Gunnar Langfjord.

Velkommen til Meløy Historielag's hjemmeside! - Netscape
 File Edit View Go Communicator Help

Meløy Historielag

- [Om historielaget](#)
- [Æresmedlemmer](#)
- [Bygninger](#)
- [Motoråttringen "Teisten"](#)
- [Våre produkter](#)
- [Kulturvernprisen](#)
- [Diverse](#)
- [Artikler fra utsolgte bøker](#)
- [Turer](#)
- [Gjesteboek](#)
- [Linker](#)
- [Tilbake til HOVEDSIDEN!](#)

**Velkommen til Meløy Historielag's
offisielle hjemmeside!**

Meløy Historielag

**Vi ønsker deg som besøkende velkommen til en rundtur i
"vår" lille internettverden!**

***** Denne siden ble lagt ut på internett 12.09.98 *****

**Det som er vittig med historien,
er at den faktisk har skjedd.**

(Peter Bamm, 1879-1975)

Hovedansvarlig innhold, [Unni Torsvik](#).
 Tilrettelegging for Internett, [Gunnar Langfjord](#).

Lokalavis i vekst

MELØYAVISA

Lokalavis for distrikt Årgang 13 • Nr. 34 • 17. september 1998 Løssalg kr. 10,-

A-BLAD

Historielaget på internet

Nå er også Meløy Historielag kommet på internett med egen hjemmeside. Det er Unni Torsvik og Gunnar Langfjord som har laget siden, og den er absolutt verdt et besøk. Adressen er <http://home.sol.no/@utorsvik/meloy/histlag/>.

Nordlandsposten

lørdag, den 28. november 1998

Historielag på Internett

MELØY: Meløy historielag har gjort seg tilgjengelig for hele verden ved å etablere egen hjemmeside på Internett. Siden kan hentes ned på adressen

<http://home.sol.no/~utorsvik/meloy/histlag/>. Siden er produsert av Gunnar Langfjord. Blant annet er tre tilfeldig valgte sider fra hver av historielagets fire utsolgte årbøker, lagt ut i sin helhet.

Medlemsblad fra Historielaget

Meløy Historielag ble stiftet i 1984, og nå kommer de ut med et lite medlemsblad som informasjon til medlemmene. - Dette kommer ikke i første omgang til å bli et blad med de lange, spennende lokalhistoriske artikler. Først og fremst vil dette være et meldingsblad der vi forteller deg litt om hva Historielaget arbeider med. Men selvfølgelig er bladet "køllåpent" for innspill, innlegg, ideer, forslag med mere. Respons mottas med takk, skriver laget i bladet.

De forteller ellers om at Årboka - den 14. i rekken - samt kalender kommer i siste halvdel i november. Begge deler blir lagt ut til salg på de vanlige stedene. Og laget minner om at det bare er ett år til neste årbok kommer ut - hvis laget mottar stoff nok.

MEDLEMSBLAD

FOR MELØY HISTORIELAG

OKTOBER 1995

KONTAKT MED MEDLEMMENE

Vi må bare tilstå at fra vår side har kontakten med medlemmene ikke har vært så overveldende opp gjennom årene. Den har ofte vært sporadisk og tilfeldig. Dette ønsker vi å rette på med dette bladet.

Dette kommer ikke i første omgang til å bli et blad med de lange, spennende og lokalhistoriske artikler. Først og

fremst vil dette være et meldingsblad, der vi vil fortelle deg litt om hva Historielaget arbeider med. Men selvfølgelig er bladet «kollåpent» for innspill, innlegg, ideer, forslag osv. Respons mottas med takk!

Dessuten blir ikke bladets omfang større enn at du skal kunne få med deg innholdet i løpet av fem minutter, f.eks. mens du kroer deg i sofakroken og forbereder middagskvila.

Vi håper du vil kjenne glede og nytte av dette livstegnet fra laget ditt.

MELØY HISTORIELAG

ble stiftet i 1984. Mange mente at mye lokalhistorie var i ferd med å gå tapt om ikke noe av det de eldre kunne berette nå kom ned på papiret. Mye lokalhistorisk stoff var rett og slett i ferd med å gå i glemmeboka. Gjennom Historielaget kunne mange være med på å ta vare på Meløys kulturarv, og åke og spre kunnskap om den nære og fjerne fortid i kommunen. I de årene laget har eksistert, tror vi at mange skatter med røtter i Meløy er blitt bevart, føst og fremst i form av artikler i årbøkene.

MELØY HISTORIELAG PÅ INTERNETT

Fra 12. september i år er Historielagets gjøren og laden tilgjengelig hvor enn i verden du måtte befinne deg. Her er adressen: <http://home.no/~torskvik/meloy/histlag/>
Produktansvarlig: Unni Torskvik. Dataansvarlig: Gunnar Langfjord. Disse to har gjort en stor og flott jobb. Sidene er verdt et besøk, og de vil ajourføres jevnlig (tilføyelser, endringer, når nye ting skjer etc.).

BANKKRISE?

Nei, på ingen måte. Snareere tvært om. Meløy Historielag har mulighet til å benytte noe av plassen i bygningen til tidligere Meløy Sparebank på Meløya, ikke for å samle grunn i hvelvet, men kanskje til et lokalhistorisk arkiv. Historielaget tok i sin tid initiativet til bevaring av Meløygården, inkl. banken, og bankbygningen eies i dag av «Stiftelsen til vern av Meløygården». Vi må (ganske raskt) finne en løsning på hvordan vi evt. skal organisere osv. et lokalhistorisk arkiv. Syns du vi bør satse på dette? La oss gjerne få høre din mening.

DET HANDLER OM Å TA VARE PÅ

Rundt om i «de tusen hjem» ligger masse papirer som har lokalhistorisk verdi. Det kan være f.eks. gamle protokoller fra lags- og foreningsvirksomhet. Ikke alt er like forsvarlig oppbevart, noe blir kanskje glemt og borte etter som årene går. Hva med å ta en kopi, og la Historielaget ta vare på kopien (eller originalen hvis/når vi får et eget arkiv). Det er ikke snakk om å gi fra seg eiendomsrett eller disposisjonsrett til papirer eller protokoller, men om å ta vare på for ettertiden.

STYRET

For inneværende år består styret av **Per Swensen**, 8177 Bolga (leder), Tlf. 75 75 10 45. **Tove Omnes**, 8174 Meløy (sekr.) **Rolf Sørgård**, 8174 Meløy. **Alf Angel**, 8178 Halså og **Per Høgne Jensen**, 8150 Ørnes. Redaksjon av Medlemsbladet: **Asfenn Myrvaag**, 8170 Espervågg. Evt. innspill til bladet sendes samme person.

KONTINGENT

Et medlemskap i laget koster kr. 50,- pr. år, eller man kan betale for et «livsvarig medlemskap» med et engangsbeløp på kr. 500,-.

HENVENDELSE

Alle i styret er viktige kontaktpersoner som du kan besvende deg til om du har noe på lager som du mener kan være av interesse for f.eks. årboka.

ÅRETS BOK OG KALENDER

Trykkeriet jobber nå med å gjøre ferdig årets bok og kalender. Årboka 1998 blir nr. 14 i rekken. Siden starten i 1984 utgjør årbøkene ca 390 artikler om krig og fredsommelighet, forlis og frisk her, voksent strev og barnlig lek, sagn og virkelighet, hverdagsliv og bygdefest. Alt dette presentert i tekst og bilder. I årets bok finner vi bl.a. en fin billedreportasje fra Kildal, en detaljert årskavalkade, Meløy for 100 år siden, dagboksnotater fra krigens første dager, litt om motorlåtningen «Teisten» osv.

I siste halvdel av november skal bok og kalender være til salgs rundt om i kommunen, på de vanlige utsalgstedene. Boka kan også bestilles ved direkte henvendelse til Meløy Historielag, 8177 Bolga, tlf. 75 75 10 45.

BLIR DET ÅRBOK NESTE ÅR?

Jal! Så fremt gamle skribenter fortsatt henger med, og nye kommer til. Vi er helt avhengig av at mange ønsker å dele minner, opplevelser, historier og tanker med andre. I utgangspunktet er ingen sak for liten for årbokredaksjonen. Vi tar oss av bearbeiding av stoffet og rettskriving. Så heng på - eller bli med - du også.

HISTORIELAGETS PRODUKTER

Av nedenforstående liste kan du se hva slags skrifter laget har gitt ut i årenes løp. Det meste er fremdeles å få kjøpt, og kan bestilles ved henvendelse til Meløy Historielag, 8177 Bolga. Tlf. 75751045.

1995	Kalender -96	30,-
	Årbok nr. 11	150,-
1996	Kalender -97	30,-
	Årbok nr. 12	150,-
1997	Kalender -98	30,-
	Årbok nr. 13	150,-

1984	Kalender -85	Utsolgt
1985	Kalender -86	30,-
	Årbok nr. 1	Utsolgt
1986	«Fra Juvika til Vesterålen»	70,-
	Kalender -87	30,-
	Årbok nr. 2	70,-
1987	Video: «Meløy - den stille ...»	160,-
	Kalender -88	30,-
	Årbok nr. 3	Utsolgt
1988	«Meløy Elverk - 50 år»	70,-
	Kalender -89	30,-
	Årbok nr. 4	70,-
1989	Kalender -90	30,-
	Årbok nr. 5	Utsolgt
1990	Kalender -91	30,-
	Årbok nr. 6	70,-
1991	Kalender -92	Utsolgt
	Årbok nr. 7	Utsolgt
1992	Kalender -93	30,-
	Årbok nr. 8	70,-
1993	Kalender -94	30,-
	Årbok nr. 9	150,-
1994	«Fra industristed til ødemark»	70,-
	«Linefisket og andre vises»	70,-
	Kalender -95	30,-
	Årbok nr. 10	150,-

HISTORIELAGETS KULTURVERNPRIS

Tre år har Historielaget delt ut en kulturvernpris. Prisen består av diplom og 2.000 kroner, og har gått til noen som styret har ment har gjort en fin innsats for å ta vare på en kulturarv i kommunen.

I 1995 fikk Lisa Kristiansen og Sigmund Moen prisen for innsatsen for å bevare gammelbutikken ved Meløysjøen. I 1996 fikk Unni og Oddleiv Torskvik prisen for sin bevaring av Torskvikgården på Ørnes. De siste som har fått Historielagets kulturvernpris er Hanna og Svein Brattøy for det de gjort med Jektvikgården på Grønøy.

Foreslag til kandidater? Ta kontakt med lederen i MH.

Nordlandsposten

Grunnlagt i 1862

Nr. 269 - 106. Årgang
19. november 1988. Løstalg kr. 95.-
Årsabonnement kr. 1200.-

MELØY HISTORIELAG

presenterer årbok og kalender på
Ørnes hotell *fredag 20. nov. kl. 15.00.*

Alle velkommen

Hordlandsposten

Grunnlagt i 1862

Nr. 276 Uke 48 136. årgang

Torsdag 26. november 1998

Løssalg kr. 10,- (utenfor Nord-Norge kr. 12,-)

Tradisjonell årbok

På markedet. Meløy historielag er på markedet med årets årbok og kalender. Per Swensen og Per Hogne Jensen presenterte prosjektene på Ørnes hotell før helgen.

FOTO: JOHAN VOTVIK

MELØY: Meløy historielags årboka og Meløykalenderen er kommet på markedet.

Johan Votvik

Tlf. 75 75 42 11

ÅRBOKA «Den stille fjerding» og Meløykalenderen ble presentert før helgen av Per Swensen og

Per Hogne Jensen fra historielaget. Kalenderen er tradisjonen tro preget av historiske bilder, som er innsendt av privatpersoner fra hele kommunen.

Anfinn Myrvang har hatt hovedansvaret for redigeringen av årboka.

– Vi synes boka er blitt fin. Den er stort sett holdt i tradisjonell stil. Men noe er nytt, sa Swenden under presentasjonen.

Årboka, som er den 14. i rekken, er noe fornyet med en oversikt over hen-

delser og bilder fra året som gikk, forfattet av journalist Kristian Tvenning. Den retter også fokus mot utviklingen av bygda Kildal, som ligger på nordsiden av Bjærangsfjorden i Søndre Meløy.

Årets julegave?

Det er iallefall håpet til Per Swensen og Per Hogne Jensen som i forrige uke lanserte Meløy Historielag sin 14. årsbok, og 15. Meløykalender.

Det var i 1985 den første årboka så lampelyset. Siden den tid er det blitt rundt 390 artikler, alle fordelt rundt ulike tema.

Unn-Helene Svendsen

Og allsidig lesning er det i årets bok også; Den stille fjerding. Styret i Meløy Historielag håper bøkene er med på å sette nye brikker på plass, i vårt lokalhistoriske puslespill.

For mange er det nok gledelig å registrere at "Glimt fra året som gikk" er tilbake mellom permene. Etter noen års opphold kan vi atter engang sette oss ned, lese og si: "-Nei, men var nå det i februar det skjedde."

Som journalist Kristian Tvenning skriver det i innledningen: - Det som opplevdes for en time siden kan ikke oppleves på nytt

Per Hogne Jensen og Per Swensen kunne stolt presentere Meløy Historielag's årbok, og kalender.

igjen uten i minnet. Derfor blir det å ta vare på det som har skjedd så viktig."

Blant de ulike bidragsyterne til årets utgave, finner vi Unni Torsvik. Hun har blandt annet skrevet om KNM "Uredd". En historie som nok vil fenge mange. Andre igjen vil finne lesningen om motoråttringen "Teisten" bedre.

Men det er det som er så fint med slike årbøker. Det er noe for enhver smak.

Framover skal Meløy Historielag prøve å satse mer på Internett, men allerede nå er det lagt ut endel artikler fra tidligere utgaver.

Fotografier utgjør også en viktig andel av boken, og er du glad i fotografiet, vil du finne bilder fra de fleste kretsen i Meløy kommune, i Meløykalenderen for 1999. Noen av bildene som er benyttet er hentet fra Meløy Bygdemuseums fotoarkiv. Andre utlånt fra privatpersoner.

Meløy

Den stille fjerding

Årbok nr. 14
Meløy Historielag

TORSDAG 10. DESEMBER 1998

LESERBREV*LESERBREV*LESERBREV

Feiltrykk eller feilinformasjon?

Kanskje flere med meg ser på et feiltrykk som en pussig liten sak, som oftest kan man jo lett gjette seg til det riktige ord. Men i de to anlegg jeg har i "Den stille fjerding" for 1998, forekommer både feiltrykk og feilpåstander som ikke kan gå upåttalt hen.

Den påstand at "A siger B", er en slik fornærmelse mot våre beste-foreldre og andre som stauka bokstaver sammen med barn, at det er utelukket at det er jeg som står bak denne påstand. Verslinjen skal være slik:

"A siger A, B A det siger BA!"

Og vi får håpe at ikke også avisens setter har blåmandag.

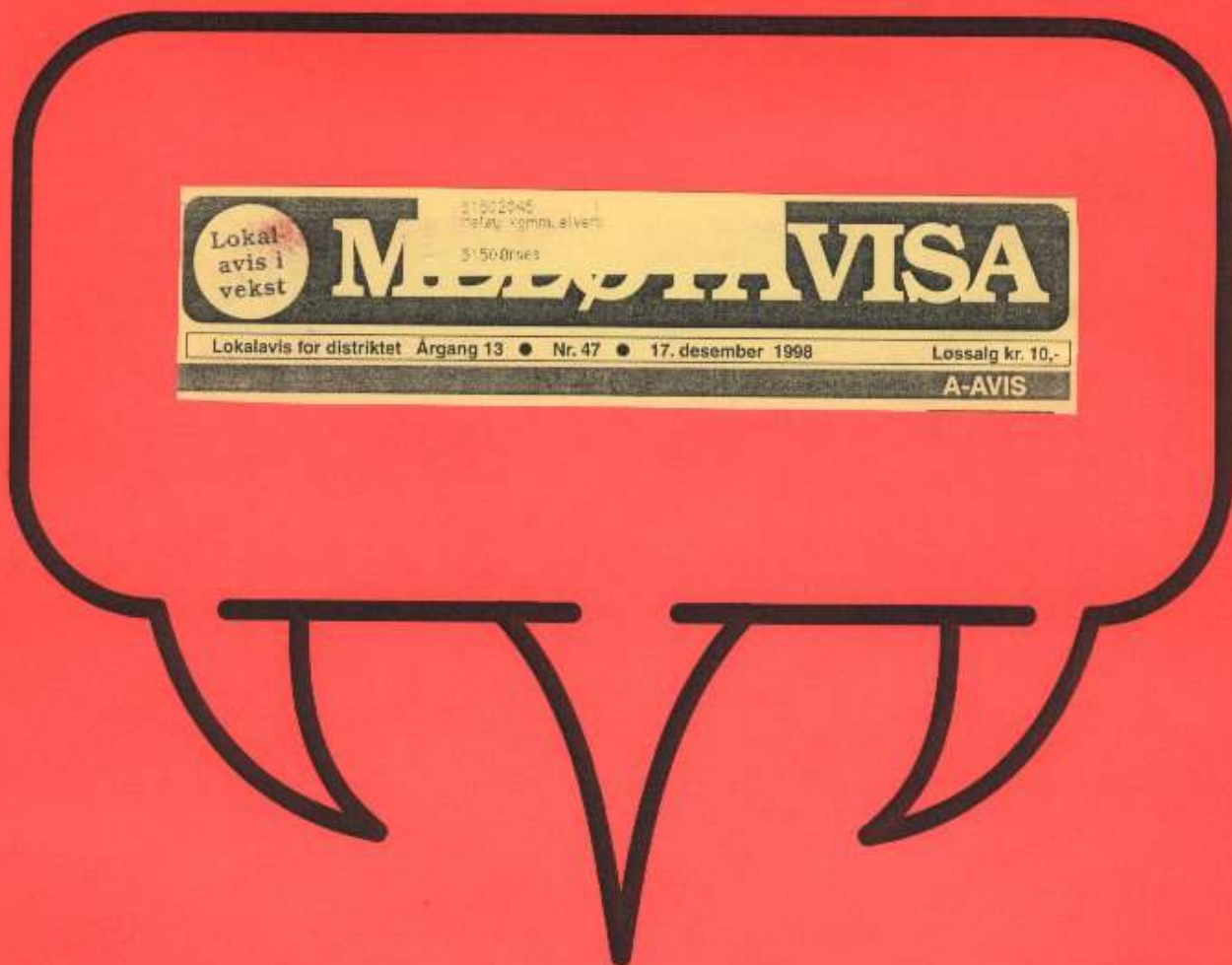
Og noen linjer lenger ut kommer en enda mer graverende påstand: "Han ville bytte fisk og sild mot rugmel, og tekkenever også trengte han."

● Det faktiske forhold var at alle pomorskipperne visste at russernever var en veldig populær byttevare, og derfor var det en vanlig del av de varer de hadde med seg. Og jeg husker så vel fra min barndom de store flak av russernever der folk holdt på med tekking av sine bygninger. Nei, Skitsjarloff trengte så visst ikke russenever. Og fra min penn skal linja lyde slik: "Han ville bytte fisk og sild mot rugmel, og tekkenever også hadde han."

Hvorfor ordet "hadde" er byttet med et ord av stikk motsatt betydning, er vanskelig å bortforklare som et feiltrykk, det virker mer som en tilsiktet forkludring.

For øvrig, når en forteller fra gamle dager, kan det hende at det må forekomme gamle tiders uttrykksmåte og stavemåte, her har "Den stille fjerding" ført stort sett en heldig hånd.

Odd Bikset

Beklager, Odd Bikset

Jeg bryter sammen og tilstår; jeg ble en smule flau på egne vegne over den slurvete datainnskriving av dine flotte bidrag til årboka "Den stille fjerding". Jeg har sjekket med originalen, og selvfølgelig har du så rett, så rett: A siger A

(og slett ikke B) og han Skitsjarloff **hadde** tekkenever! Hvor undertegnede var hen under korrekturlesningen, kan man jo bare tenke seg..... Jeg skal ikke gi meg ut på å bortforklare min tabbe, men jeg vil likevel bedyre; dette var ingen tilsiktet forkludring!

Kjære Odd. Jeg håper du ikke tenker: Årboka - aldri mer. Til det er dine velskrevne artikler og dikt alt for verdifulle. Derimot håper jeg at du fortsatt vil berike boka og glede leserne! Jeg lover hermed bot og bedring og å være oppegående under korrekturlesningen heretter.

Vennlig hilsen Anfinn Myrvang

RESTAURERING AV MELOYGÅRDEN

MELØYGÅRDEN, som nå er overtatt av "Stiftelsen Meløygården", har de to siste årene gjennomgått en betydelig opprusting. Vi ser her ulike faser av dette arbeidets gang:

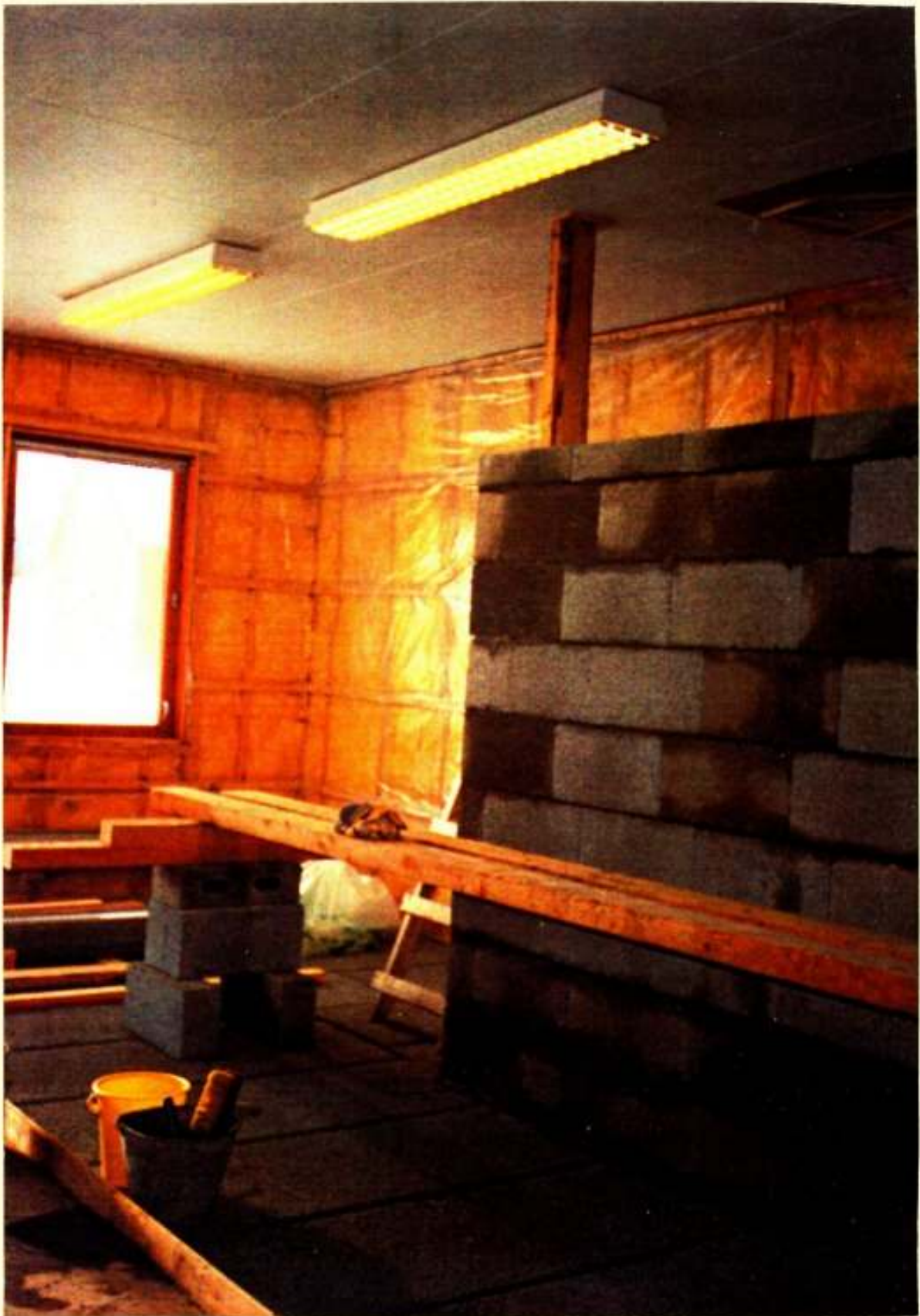
I "ANDERS LARSA-STUA" ble innvendig riving påbegynt høsten 1997

Nye vinduer ble montert i "ANDERS LARSA-STUA" våren 1998.
Her ser vi "altnuligmannen" Rolf Kaino i sving.

"ANDERS LARSA-STUA" sto ferdigrestaurert utvendig våren 1999

"ARKIV-BANKEN"

Rehabilitering vinteren 1999